

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

10. An in extrema necessitate non solum Pater, sed etiam Mater possit vendere, aut donare, vel permutare filium? Et supponitur, quod homo liber vendi non potest. Ex p. 9. t. 7. & Misc. 2. r. 27.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76429](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76429)

2. Notandum est tamen hic cum Acacio Enkelio de Privileg. Parentum, & Liberum, Privil. 29. n. 22. & aliis; Patrem non posse vendere filium Clericum.

RESOL. X.

An in extrema necessitate non solum Pater, sed etiam Mater possit vendere, aut donare, vel permutare filium? Et supponitur, quod homo liber vendi non potest. Ex p. 9. tit. 7. & Misc. 2. Ref. 27.

§. 1. Certum est, quod homo liber vendi non potest, etiam si referatur in tempus, quo iam fit servus. Ita prohibetur l. Sed Celsus, citata, & l. Si emptione, §. Omnium rerum, ff. De contrahenda emptione, & §. 1. Inst. de inuilib. stipulation. & l. 1. §. titulo 5. parit. §. Legatur Molina disp. 240. num. 21. & disp. 33; Quando autem l. Et liberi homin. ff. de contrahenda emptione, dicitur valere venditionem liberi hominis factam ignorantibus illum esse liberum; hoc dicitur ad effectum; quod venditor, qui liberum esse sciebat, tenetur emptori ad interesse, iuxta §. vltimum, Inst. de empt. & vend. Si autem venditor ignoranter vendidit, solum repetit emptor pretium. Ita Anton. Gomz tom. 2. variarum, c. 2. n. 50. Legatur Molina disp. 263. ad finem. In extrema tamen necessitate famis, potest filius vendi a patre, vt habetur in l. 2. C. de patribus, qui filios suos distraxerunt, & ita docent communiter Iurisperiti, & Theologi, vt Diezstilus de inst. lib. 2. r. 9. disp. 1. dub. 1. n. 85. & alij.

2. Difficultas est, an hæc potestas extendatur ad matrem? Casus est curiosus, & à paucis pertractatum inuenio. Negatiuum sententiam docet Petragius Acacius trat. de privileg. parentum, & liberorum, prinil. 2. n. 18. qui citat Glossam, Baldum, Salycetum, & Azonem. Probari potest hæc opinio, primo: quia qui in potestate aliquid non habet illud vendere non potest: atqui in proposito casu famis, videlicet, & egestatis, permittitur patribus liberos distrahere: igitur in potestate liberos habere eos oportet. Iam verò matrem non habere in potestate liberos, expediti est iuris. Sequitur proinde, quod mater non possit liberos ex prædicta causa distrahere. Si transactione mater non potest liberos efficere servos; multò minus potest venditione eos in statum servilem deducere: atqui verum est prius, per l. Transactione 26. C. de transact. Igitur, nec mater liberos vendendo efficere potest servos. Leges semper intelligi debent iuxta rubricam, sub qua ponuntur. Atqui rubrica, sub qua illa l. 2. collocata est, concepta est nominatim & expressè de patribus, qui liberos distraxerunt, non autem de parentibus: ergo prædicta l. 2. illi rubricæ subiecta, non de parentibus, sed de patribus accipi debet.

3. Sed, his non obstantibus, affirmatiua sententiæ mordicis adhæret Hylricus Hunnius in vol. 2. Tractat. rj. disp. 28. Thef. 4. q. 20. Quia in toto illo titulo, C. de patribus, qui lib. suos distrax. nulla proflus mentio fit patriæ potestatis, nec vnico quidem verbulo innuitur, quod ius istud. distrahendi liberos, effectus sit patriæ potestatis, cuiusque intuitu patribus competat. Nec denique alio in loco iuris nostri ad patriam potestatem referatur. Proinde verisimile non est ius istud effectum esse patriæ potestatis. Ex quo sequitur, quod ius istud distrahendi liberos ad matrem aequè, acque ad patrem spectet. Et sanè alia logè ratio, ob quam patribus eodem modo potestas, accepto pretio, distrahendi liberos, ab Imperatore indicatur in d. l. 2. necessitas videlicet, nimiaque paupertas, & egestas, in qua sola sese fuit Imperator.

Tom. VII.

Atqui perpeia hoc fieret, si præcipua illius distractio nis ratio in patria potestate consisteret: per quam enim absurdum foret, ratione constitutionis vt ram, ac principale silentio inuolueret; etiam verò ratione ad rem partum pertinentem, aut sanè minus principalem assignare; quod de tanto Imperatore præsumi non debet. Denique Imperator Constantinus in d. l. 3. C. de patribus, qui lib. suos distrax. vultur verbo; Si quis. Iam verò verbo hoc, Si quis, tam feminas, quam masculos continet; author est Iuriscòsultus in l. 1. ff. de verbor. signif.

4. Nec obstant argumenta pro opinione negatiua. Respondet Hunnius, & ad primū alieit, laborare æquiuocatione vocabuli, potestas. Cum enim dicitur, quod quis in potestate non habet, illud distrahi non posse, nomine potestatis significatur dominium. At in proposta questione potestas, non dominium, sed ius illud, quod parentes in liberos habent, denotat, quod à dominio diuersissimum est. Ad hæc, quod d. l. 2. permittit parentibus liberos suos ex causa famis, & paupertatis vendere: id planè singulare est contra ius commune receptum, vt ex præcedente l. 1. relucet; non igitur patriæ potestati, tanquam eius effectus, adscribi debet; alioquin semper & regulariter liceret parentibus, etiam extra hunc necessitatis casum, liberos vendere.

5. Ad secundum quoque non est difficilis responsio; regulariter quippè, & ordinariè mater non potest sua transactione liberos suos efficere servos, aut quacunque alia ratione in seruitutem conicere; id, quod vult, d. l. 26. C. de transact. Sed nec patri, extra prædictum necessitatis casum, idem permillum est, d. l. 1. Si igitur ex d. l. 26. rectè inferatur, quod mater non possit ex causa paupertatis, & famis liberos vendere, ex eodem certè fundamento idem de patre quoque concludendum erit. Quocirca casus d. l. 2. planè singularis est, & exceptionem à regula d. l. 2. continet.

6. Ad tertium respondeo, argumentum à rubro ad nigrum non esse perpetuum, nec necessarium, sed probabile duntaxat, nec eo casu procedere, quo ratio legis generaliter est ipsa rubrica: ex ratione enim legis, vt quæ legis est anima, lex potius capit interpretationem, quam ex rubrica: & interpretatio, quæ ex legis ratione sumitur, necessaria est: at quæ ex rubrica petitur, probabilis duntaxat, Iam verò, ceteri rubrica sit de patribus duntaxat concepta, ratio tamen legis secundæ ita generalis est, vt parentum virtute sexum comprehendat. Sed de sola venditione dicitur lex 2. Codicis loquitur, nec donare, nec permutare filium licere colligit Baldus in d. l. 2. q. 3. Salyc. ibi, numer. 3. Ego tamen, vt de donatione consentio, quia contra rationem d. l. 2. non victus causa filium alienæ potestati tradit, qui donat, & eo non plus habet, quam antea: ita de permutatione, si filium in seruitutem tradat pro victu certo, aliud consuerim: idem enim egit, ac si vendidisset: permutatio enim vnica est emptori, l. 2. ff. de rerum permut. imò vicem obtinet emptionis, l. 2. C. eod. tit. §. item pretium. Inst. de empt. & vend. Et hanc sententiam tenet etiam Acacius ubi supra; hoc tamen admittens, vt diximus, in solo patre, sed Hunnius admitteret etiam in matre.

RESOL. XI.

An quis ratione naturæ efficiatur servus? Et an possim fugere, qui à se, vel Parentibus legitime sunt venditi, vel in penam criminum in se ad seruitutem sunt condemnati? Et eandem conditionem subit proles, quam mater. Et an peccet, qui consilium seruis ad fugam dedit? Et an teneatur ad restitutionem totius damni inde sequenti? Ex pat. 7. tract. 7. Ref. 9.

00

§. 1. Alius